

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Tanıtımı ve Tarihçesi

Öğr. Gör. Dr. Nesime Can

EĞİTİM NEDİR?

- Eđitim, bireyin *bedensel, duygusal, dűşünsel* ve *sosyal* yeteneklerinin kendisi ve toplum için en uygun şekilde geliştirilmesidir.
- Eđitimin genel amacı; bedence, ruhça sağlıklı, topluma etkin şekilde uyabilen insanlar yetiştirmektir.

ÇAĞDAŞ EĞİTİM

ÖĞRETİM
Öğrenciye bilgi, beceri kazandırarak zihinsel güçleri geliştirme etkinlikleri

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ
Öğrencilerin öğretim faaliyetlerinden en etkili biçimde yararlanabilmeleri ve kendilerini her yönüyle tüm olarak geliştirebilmeleri için uygun ortam sağlamaya yönelik hizmetlerin tümü

YÖNETİM
Öğretim ve öğrenci kişilik hizmetlerinin iyi bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli personel, araç, gereç, vb. sağlama ve programları yürütmekle yükümlü örgüt

AMAÇ
Bireyin bütün kapasitelerini geliştirmek (istenen davranış değişikliğini oluşturmak)

Çağdaş Eğitimde Öğrenci Kişilik Hizmetlerinin Yeri

Geleneksel eğitim anlayışı bireyi tüm yönleri ile gelişimini sağlama konusunda sorunlar yaşanmasına neden olmuştur.

Tüm bu anlayış ve beklentilerdeki değişimler eğitimde **öğretim ve yönetim** gibi iki temel boyuta bir yenisinin eklenmesine yol açmıştır. O boyut öğrencilerin öğretim hizmetleriyle karşılanan gereksinimlerinin dışında kalan **kişisel gelişim ihtiyaçlarını** karşılamaya dönük hizmetler bütünü olan **öğrenci kişilik hizmetleridir**.

Öğrenci kişilik hizmetleri; bireysel farklılıklara ve gereksinimlere cevap veren çabalar, tutumlar, davranışlar, değerler, duygular ve kişisel amaçlarla ilgili olarak, bireye ağırlık veren etkinlikleri kapsar.

Öğrenci Kişilik Hizmetleri

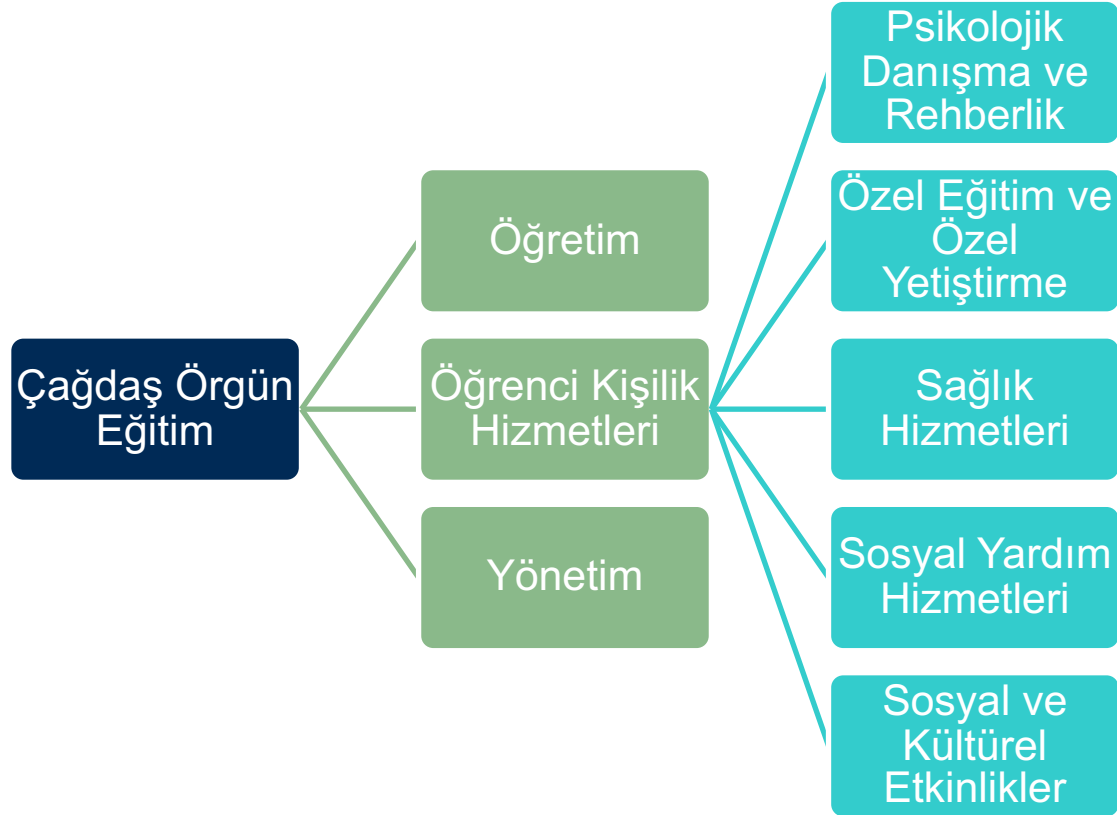
- Öğrenci kişilik hizmetleri öğrencilerin kişiliklerinin sağlıklı bir şekilde gelişmesine hizmet eden etkinlikleri kapsar.
- Öğretim ve yönetim etkinliklerinin dışında, **rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini de kapsayan, öğrenciye dönük hizmetlerin bütününe öğrenci kişilik hizmetleri denir.**

Öğrenci Kişilik Hizmetleri

- Öğrenci kişilik hizmetlerinin amacı, öğrencinin eğitim ortamından en yüksek düzeyde yarar sağlayabilmesi için gerekli imkanları hazırlamak ve var olan engelleri kaldırmaktır.

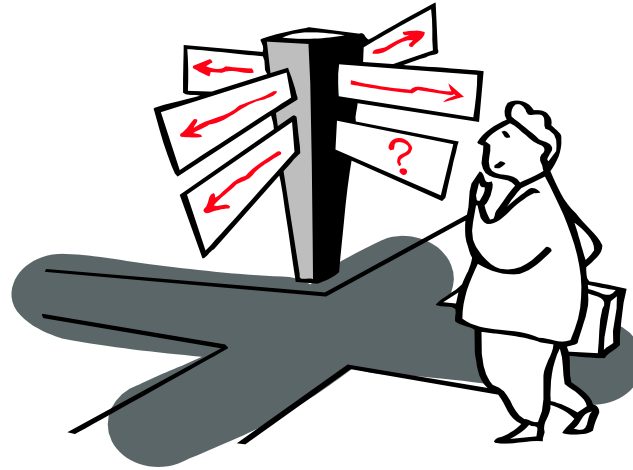

Çağdaş Örgün Eğitim Kurumlarında Yer Alan Öğrenci Kişilik Hizmetleri Kapsamı

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ	Sağlık Hizmetleri	<ol style="list-style-type: none">1. Sağlıkla ilgili önlemler alma2. Sağlık eğitimi verme3. Sağlık taramaları yapma4. Tedavi hizmetleri
	Sosyal Yardım Hizmetleri	<ol style="list-style-type: none">1. Parasal yardım hizmetleri (Burs, kredi vb.)2. Ek görev, iş bulma3. Barınma hizmetleri4. Beslenme hizmetleri5. Ulaşım hizmetleri
	Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri	<ol style="list-style-type: none">1. Psikolojik danışma hizmetleri2. Oryantasyon hizmetleri3. Bireyi tanıma hizmetleri4. Bilgi toplama ve yayma hizmetleri5. Yöneltilme ve yerleştirme hizmetleri6. İzleme ve değerlendirme hizmetleri
	Kayıt, Kabul Hizmetleri	<ol style="list-style-type: none">1. Öğrencinin okula kayıt olmasını kolaylaştırma hizmetleri2. Yönlendirme sonucunda, öğrencilerin eğitsel kollara, uygun alanlara kayıt işlemleri
	Özel Yetiştirme Hizmetleri	<ol style="list-style-type: none">1. Başarısızlığı giderici yetiştirme hizmetleri2. Özel yetenekleri geliştirme hizmetleri3. İhtiyaca göre belirlenen hazırlık kursları
	Sosyal ve Kültürel Hizmetler	<ol style="list-style-type: none">1. Boş zaman eğitimi verme2. Boş zamanları değerlendirme imkânlarını hazırlama3. İlgilere göre çeşitli etkinlikler (spor, sanat, kültür vb.) planlama ve bu etkinlikleri yürütme hizmetleri

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik nedir?

- Bireyin kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitesini geliştirmesi, çevresine uyum sağlaması ve böylece kendini gerçekleştirme için uzman kişilerce bireye yapılan psikolojik yardımlardır.

ACA'e göre Psikolojik Danışma (2010):

- *Bireyleri, aileleri ve grupları ruh sağlıklarını ve iyi oluşlarını koruyarak, sağlıklı yaşam, eğitim ve kariyer hedeflerine ulaşmaları için güçlendiren profesyonel bir ilişkidir.*

***“Rehberlik hizmetleri yoluyla bireye
ayna tutulur”***

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Amacı

PDR hizmetlerinin bireyde gerçekleştirmeye çalıştığı **amaçlar:**

- Kendini tanıması,
- Çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmesi,
- Gizil güçlerini geliştirmesi,
- Çevresine uyum sağlamasıdır.

PDR: Mitler ve Gerçekler

- PDR hizmetleri, yalnızca sorunlu öğrenciler ile ilgilenir.
- PDR hizmetleri, kişiye yol göstermek, akıl ve öğüt vermektir.
- PDR hizmetleri faaliyetlerinin tümünü okul psikolojik danışmanı yürütür.

PDR: Mitler ve Gerçekler

- Öğretim ve PDR hizmetleri birbirinden tamamen bağımsızdır.
- PDR hizmetleri, okulda her türlü sorunu hemen çözecek sihirli bir güce sahiptir.
- PDR hizmetleri, okullarda akademik bir öğrenme konusu ve programdaki bir derstir.

PDR: Mitler ve Gerçekler

- PDR hizmetleri, okullarda bir disiplin aracıdır.
- PDR hizmetleri bireyin sorunlarını, onun adına çözerek ona yardım eder.
- PDR hizmetlerinde amaç, bireyi tanımak için çeşitli test ve envanterler kullanmaktır.
- PDR hizmetleri faaliyetlerini yürütmede öğretmenlerin herhangi bir görevi yoktur.

PDR'nin İlkeleri-1

1. PDR'nin temelinde, insan hak ve sorumlulukları ile yakından ilgili demokratik ve insancıl bir anlayış vardır.
2. PDR anlayışı, her türlü çalışması ile öğrenciyi merkeze alan bir eğitim sistemi öngörür.
3. PDR yardımının esası, öğrencilerin kendi kişiliklerini daha iyi anlamaları ve problemlerine çözüm yolları bulmada onların kendi kendilerine yeter bir duruma gelmelerini sağlamaktadır.
4. PDR hizmetleri öğrencilerin her yönüyle gelişmesine yardım etmelidir.
5. PDR hizmetleri uygulamalarında öğrenci ile ilgili herkesin ortak bir anlayış ve işbirliği içinde çalışması gereklidir.
6. PDR hizmetleri uygulamaları her okulun amaç ve ihtiyaçlarına uygun alanlarda yoğunlaştırılmalıdır.

PDR'nin İlkeleri-2

7. Uygun bir okul rehberlik programı, çevre koşulları ve özellikleri ile öğrenci nitelikleri ve ihtiyaçlarının düzenli ve sistemli olarak değerlendirilmesi temeline dayandırılmalıdır.
8. Okulda etkili bir öğretim programı, etkili bir rehberlik programını gerektirir. Öğretim ve rehberlik hizmetleri karşılıklı olarak birbirine bağımlıdır.
9. PDR hizmetlerinde bireysel farklara saygı esastır.
10. PDR hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel bir düzeyde sunulmalıdır.
11. PDR hizmetlerinde 'süreklilik', 'gönüllülük' ve psikolojik danışma ilişkilerinde ayrıca 'gizlilik' esastır.
12. PDR hizmetleri çok yönlü ilişkiler sistemi içinde yürütülmelidir.

PDR'nin Hizmet Alanları

1. Psikolojik danışma
2. Oryantasyon
3. Bireyi tanıma
4. Bilgi toplama ve yayma
5. Yöneltilme ve Yerleştirme
6. İzleme ve Değerlendirme
7. Müşavirlik (Konsültasyon)

1. Psikolojik Danışma

- Bireyin karar verme ve problem çözme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumunu sürdürmesine yardımcı olmak amacıyla bireyle yüz yüze kurulan yardım ilişkisidir.
- Bu yardımı alan kişiye ***danışan***, yardımı veren uzmana ise ***psikolojik danışman*** denir.

2. Oryantasyon (Yeni Ortama Alıştırma)

Okula yeni başlayan öğrencilere eğitim yılı başında, okulu, kurallarını, işleyişini tanıtmak, okul ve o çevrede ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları hakkında bilgi vermek ve böylece yeni girdikleri ortama kısa sürede alışmalarına yardımcı olmak için yapılan çalışmalardır.

3. Bireyi Tanıma

Unutma

Bireyi tanıma hizmetinin asıl amacı, bireyi kendisine tanıtmaktır.

Unutma

Bireyi tanıma, rehberlik hizmetlerinin ilk amacını oluşturur.

4. Bilgi Toplama ve Yayma

- Bilgi toplama ve yayma hizmeti, öğrencinin kendisini tanıması ve içinde bulunduğu çevrede kendini gerçekleştirmesi için ihtiyaç duyabileceği bilgileri toplama ve bunları onun kullanımına sunmadır.
- Eğitsel, kişisel, sosyal ve mesleki anlamda öğrencinin gelişimi için toplanan bu bilgiler; broşürler, afişler, seminerler, grup rehberliği ya da bireysel rehberlik yoluyla öğrenciye aktarılabilirler.

5. Yönelme ve Yerleştirme

Yönlendirme-yerleştirme hizmetleri kapsamında şu çalışmalar yapılabilir:

- Okul içi ya da dışı bir sosyal etkinliğe yönlendirme
- Seçmeli derslerden kendi gelişimine yardımcı olacak alanlara yönlendirme
- Eğitim sırasında uygun kısa süreli iş, staj, uygulama alanlarına yönlendirme
- Kendi ilgi ve yeteneklerine uygun bir mesleğe yönlendirme.

6. İzleme ve Değerlendirme

Bu hizmet, önceden yapılmış çalışmaların devamı niteliğindedir ve daha önce verilen rehberlik hizmetlerinin sonuçlarını görme amacıyla gerçekleştirilir.

Örneğin; eğitsel alan yönlendirmesinin ve yerleştirmenin ardından, bu hizmetin ne kadar işe yaradığını görmek için yapılan çalışmaların tamamı izleme hizmetinin kapsamındadır. Bu gruptaki en önemli etkinlik, mezunları izlemedir.

5. Müşavirlik (Konsültasyon)

- Okuldaki psikolojik danışmanın,  ğretmen ve yöneticilerin ortak bir rehberlik anlayışı kazanmaları, bu alanlardaki bilgi ve becerilerini artırmaları için onlara yardımcı olmasıdır.
- Okul psikolojik danışmanı ile öğrencinin eēitimi ve yetiştirilmesi ile ilgili bir ya da daha fazla kişinin iř birliēi içinde, öğrencinin gelişmesine yönelik olarak kurdukları yardım ilişkisidir.

Tarihçe ve Gelişimi

Rehberliğin gelişimini etkileyen etkenler

- Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Etkenler
- Felsefi ve Psikolojik Etkenler

Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Etkenler

1. Hızlı değişimler sonucu topluma uyumun güçleşmesi
2. Aile yapısının ve fonksiyonunun değişmesi
3. Toplumun vasıflı insan gücü ihtiyacının artması

Felsefi ve Psikolojik Etkenler

1. Toplumda demokratik fikir ve düşüncelerin gelişmesi
2. Demokrasinin eğitime etkisi
3. Psikolojide ve Psikometrideki gelişmeler

ABD'de Rehberlik Çalışmaları

- Rehberlik hareketinin babası Frank Parsons-Boston Meslek Bürosu (1908)

“Ölçümler sonucunda insanların farklı yeteneklere sahip olduğu saptanabildiğine göre, her birey üstün olduğu, yeteneğini kullanabildiği bir iş ve meslek alanında daha başarılı ve verimli olabilir.”

ABD'de Rehberlik Çalışmaları

- Rehberlik hizmetlerinin ABD'de eğitim sistemine alınması (1913)
- 1920-1960 geleneksel rehberlik modeli uygulanmıştır.
- *Servis Hizmet Modeli*

ABD'de Rehberlik Çalışmaları

- 1960-1970 arası rehberlik ve psikolojik danışmanlık kavramının ortaya çıkışı
- **Gelişimsel rehberlik anlayışı** ve program odaklı modeller kullanılmaya başlamıştır.

Türkiye'de Rehberlik Hizmetleri

- 1950'li yıllarda Türk-Amerikan işbirliği anlaşması kapsamında Türkiye'ye Amerikalı uzmanların davet edilmesi
- ABD'ye eğitim amacıyla gönderilen eğitimcilerin öncü çalışmaları-*Prof. Dr. Feriha Baymur* ve *Prof. Dr. Hasan Tan*

Türkiye'de Rehberlik Hizmetleri

- **1953-54** Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji ve Özel Eğitim Bölümlerinin ders programlarına Rehberlik dersi konulması
- **1955** Ankara Demirlibahçe İlkokulunda ilk Rehberlik Merkezinin açılması.
- **1970-71** öğretim yılında 24 okulda 'okul rehberlik uygulaması' başlatılmıştır.

Türkiye’de Rehberlik Hizmetleri

- **1992** yılında Milli Eğitim Bakanlığı okullarda gelişimsel rehberlik modelinin uygulaması ile ilgili ilkeleri açıklamıştır.
- **17 Nisan 2001** tarihinde yayınlanan okul rehberlik hizmetleri yönetmeliği ile “özellikle sorunun oluşmamasına yönelik gelişimsel, koruyucu yaklaşım esastır” anlayışı benimsenmiştir.
- **10 Kasım 2011** Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği Okul Psikolojik Danışmanlarının görev ve sorumlulukları yeniden düzenlendi.
- **14 Ağustos 2020 yılında MEB REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ** güncellendi.

Rehberlik hizmetlerinden beklenen işlevler:

- 1900-1920 → meslek seçme ve işe yerleştirme
- 1930-1950 → okula uyum ve eğitsel başarı
- 1960 ve sonrası → Gelişim ve yaşama uyum

**Rehberlik
Yaklaşımları**

Geleneksel
rehberlik
anlayışı

Gelişimsel
rehberlik
anlayışı

Geleneksel Yaklaşım

- Kriz Odaklı yardım
- Problemlili öğrenciyeye yönelik
- Uzman odaklı
- Tepkisel
- Görev yönelimli
- Zaman çizelgeleri ile sınırlı
- Öğretimden ayrıştıırılmış
- Genel ve yapılanmamış hedefler
- Var olanı korur ve sürdürür
- Bağımsız uygulamalar
- Profesyonel müdahale
- Yapılandırılmış bir program yok.
- Kanıta dayalı değerlendirme yok.

Gelişimsel Yaklaşım

- Gelişmeyi sağlayıcı ve kolaylaştırıcı
- Tüm öğrencilere yönelik
- Tüm gelişim alanlarına yönelik yeterlik kazandırma
- Öğretmen odaklı
- Yaratıcı ve esnek
- Hedef yönelimli
- Program bütünlüğü içinde
- Öğretimle kaynaştırılmış
- Ölçülebilir hedef davranışlar
- Var olanı değerlendirir ve geliştirir
- Sürekli, aşamalı, ardışık uygulamalar
- Profesyonel hizmet
- Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı var.
- Kanıta dayalı değerlendirme var.